

Sygn. akt III CSK 38/06

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący)

SSN Barbara Myszka

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

Protokolant Iwona Budzik

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa
przeciwko I. sp. z o.o. w K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 30 marca 2006 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 19 lipca 2005 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w części zmieniającej wyrok Sądu
pierwszej instancji (pkt. 1) oraz w części oddalającej apelację
i orzekającej o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt. 2)
i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do
ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 11 stycznia 2005 r. uwzględnił w całości powództwo o zapłatę 986.925,78 zł wniesione przez Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa przeciwko I. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. Sąd ten ustalił, że w oparciu o postanowienia umowy zawartej w dniu 23 listopada 1994 r. strona powodowa sprzedała Spółce Akcyjnej „B.” Przedsiębiorstwo K. Zakłady „P.” za kwotę 4.800.000.000 starych złotych. Część tej ceny została zapłacona przez nabywcę, a pozostała jeszcze do zapłaty kwota 2.880.000.000 starych złotych miała być uiszczona w szesnastu równych ratach płatnych kwartalnie, poczynając od 1 sierpnia 1994 r. Strony powyższej umowy ustaliły, że niezapłacona część ceny sprzedaży będzie oprocentowana według ustalonych przez nie zasad, a w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat będą naliczane dodatkowo odsetki ustawowe. Został również ustalony sposób zaliczania wpłat dokonywanych przez nabywcę na poczet należności głównej, oprocentowania i odsetek ustawowych. Jako zabezpieczenie niezapłaconej przez nabywcę części ceny za przedsiębiorstwo, przewidziano w umowie ustanowienie hipoteki na wchodzącej w jego skład nieruchomości. W księdze wieczystej została wpisana hipoteka zwykła w kwocie 288.000 zł „celem zabezpieczenia reszty ceny sprzedaży wraz z odsetkami na warunkach określonych w umowie sprzedaży z dnia 23 listopada 1994 r.”. Nieruchomość obciążoną tą hipoteką nabyła od spółki „B.” w dniu 1 września 1995 r. Spółka „R.”, która zmieniła nazwę na „I.” Sp. z o.o. Spółka „R.” w dniu 1 czerwca 1996 r. zapłaciła stronie powodowej 288.000 zł, a w dniu 9 lipca 1999 r. dodatkowo kwotę 15.252,50 zł. tytułem odsetek ustawowych. W ocenie Sądu I instancji powództwo zasługiwało na uwzględnienie, gdyż na stronie pozwanej, w związku z ustanowioną hipoteką spoczywa obowiązek zaspokojenia wierzyciela. Strona pozwana wpłaciła na jego rzecz kwotę 288.000 zł. i 15.252,50 zł. Jednakże wierzycielowi służyło prawo zaliczenia tych wpłat na związane z długiem należności

uboczne i z tej możliwości wierzyciel skorzystał. Z tego względu wpłaty dokonane przez dłużnika hipotecznego nie zaspokoily pozostałej do spłacenia ceny sprzedaży przedsiębiorstwa, dochodzonej przez stronę powodową wraz z objętymi żądaniem pozwu odsetkami i powództwo należało uwzględnić w całości. Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu apelacji strony pozwanej, wyrokiem z dnia 19 lipca 2005 r. zmienił częściowo zaskarżony wyrok, oddalając powództwo ponad kwotę 862 126,78 zł. Sąd drugiej instancji uznał apelację za uzasadnioną jedynie co do zarzutu przedawnienia odsetek. Przyjął, że ustanowiona hipoteka zabezpieczała należność główną oraz zarówno odsetki kapitałowe, jak i odsetki za opóźnienie, a wpłata dokonana przez stronę pozwaną mogła być przez wierzyciela zaliczona według kolejności przez niego przyjętej, odpowiednio na odsetki za opóźnienie, odsetki kapitałowe i należność główną. Odsetki ustawowe uległy przedawnieniu za okres poprzedzający 3 lata od wniesienia pozwu. Jednakże zarzut przedawnienia odsetek został podniesiony jedynie „mimoходом”, bez sprecyzowania jaka kwota odsetek dochodzonych przez stronę powodową uległa przedawnieniu. Podnosząc powyższe Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie jest w stanie obliczyć, jaka część odsetek ustawowych uległa przedawnieniu. Z tego względu przyjął za pewne, że przedawniły się jedynie odsetki dochodzone przez stronę powodową w sprawie przeciwko spółce „B.” w wysokości 124 799 zł i w tej części powództwo oddalił.

Skarga kasacyjna strony pozwanej wniesiona od wyroku Sądu Apelacyjnego została oparta o obie podstawy określone w art. 398³ § 1 k.p.c. W ramach podstawy naruszenia prawa materialnego strona pozwana zarzuciła obrazę art. 117, 118 i 535 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, a w ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania zarzuciła obrazę art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. oraz nieważność postępowania, w wyniku nienależytego umocowania pełnomocników strony powodowej. W oparciu o te zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w części uwzględniającej powództwo i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wobec złożenia przez Ministra Skarbu Państwa pisma z dnia 16 grudnia 2005 r., w którym potwierdził on w swoim imieniu pełnomocnictwa udzielone osobom występującym wcześniej w charakterze pełnomocników strony powodowej i dokonane przez nie czynności, rozpoznawanie zarzutu nieważności postępowania opartego o twierdzenie, że osoby te działały bez należytego umocowania stało się bezprzedmiotowe. W pozostałym zakresie skarga kasacyjna była natomiast usprawiedliwiona. Skarżący zasadnie zarzucił w niej naruszenie art. 535 k.c., który Sąd drugiej instancji wskazał jako podstawę prawną uwzględnionego roszczenia. Przepis ten nie mógł stanowić podstawy odpowiedzialności strony pozwanej, która nie była stroną umowy sprzedaży i mogła odpowiadać za zobowiązanie wynikające z tej umowy jedynie jako dłużnik rzeczowy, w związku z ustanowieniem hipoteki na nieruchomości, którą nabyła. Trafny był również zarzut dotyczący niewłaściwego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia odsetek ustawowych. Pozbawione jakichkolwiek racji było stwierdzenie tego Sądu, że zarzut ten został podniesiony jedynie „mimoходом”, co miałyby oznaczać brak jego należytego sprecyzowania, skoro strona pozwana formułując powyższy zarzut wskazała jednoznacznie okres, za który jej zdaniem odsetki uległy przedawnieniu. W tym przypadku nie budziło wątpliwości, czego zarzut przedawnienia dotyczy, a rolą Sądu było jego rozpoznanie i ocena, w jakiej wysokości odsetki dochodzone pozwem uległy przedawnieniu, w sytuacji, gdy zarzut przedawnienia Sąd ten uznał za usprawiedliwiony. Nie znajdowało jakichkolwiek podstaw oddalenie apelacji z argumentacją, że Sąd Apelacyjny nie jest w stanie wyliczyć wysokości przedawnionych odsetek. Trudności rachunkowe nie mogły stanowić przesłanki zasądzenia roszczenia w części, w której uległo ono przedawnieniu, a zrzut jego przedawnienia został podniesiony. Sąd drugiej instancji oddalając apelację nie odniósł się nadto należycie do szeregu istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy kwestii. Nie została odpowiednio rozważona treść wpisu hipoteki w księdze wieczystej przy ocenie, czy wpis hipoteki obejmował zarówno odsetki ustawowe za opóźnienie, jak i odsetki kapitałowe, co było istotne dla zakresu odpowiedzialności dłużnika rzeczowego. Rozważając powyższe zagadnienie należało uwzględnić, że hipoteka może obejmować odsetki kapitałowe jedynie w tym przypadku, gdy są one wyraźnie wymienione w przyjętej przez Sąd

wieczystoksięgowy formie wpisu. Wpis powinien obejmować również wysokość tych odsetek. Rolą Sądu było rozważenie również, czy ewentualnie objęte wpisem hipoteki odsetki kapitałowe miały stopę stałą, czy też zmienną, co mogło mieć znaczenie dla skuteczności wpisu zważywszy, że na nieruchomości strony pozwanej została wpisana hipoteka zwykła. Sąd Apelacyjny nie przytoczył także argumentów, które stanowiły podstawę dla oceny, że w ustalony w umowie sprzedaży przedsiębiorstwa sposób zarachowywania wpłat dokonywanych przez kupującego był wiążący także dla dłużnika rzeczowego, przy spełnianiu przez niego świadczeń wynikających z tytułu ustanowionej hipoteki.

Z przyczyn wyżej wskazanych skarga kasacyjna była uzasadniona i zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.